

Mohtar lil Żmenijietna

Hija haġa wisq xierqa li wieħed ikun jaf in-nuqqasjiet tiegħu, u li jagħraf l-għeltijiet li jagħmel, wisq xieraq huwa wkoll li wieħed ma jtkabbarx b'dak li għandu u b'dak li jista' jkollu. Imma, jiġu hinijiet meta wieħed ma jagħmilx hażin jekk iqum fuq tiegħu u, b'lehen qawwi, jgħarraf lid-dinja kollha b'kemm ġid u kemm tifhir jisthoqqlu. Hekk ukoll ikollna nagħmlu aħna f'dan iż-żmien tagħna, infossu ruħna mgiegħilin li nuru kemm u kemm huma aħjar dawn żmenijietna minn kull żmien li għadda.

Jahbat kultant li tiltaqa' ma' nies li jgħidulek: "Id-dinja m'għadhiex li kienet, kull ma jmur tiżzien. Dari konna aħjar; mhux li bqajna hekk, jaħasra! Dak kien żmien! Ngħiduha kif inhi, lil dawn in-nies bejn nagħdruhom għax neqsin mit-tagħlim, u bejn inlumuhom, għax ikunu jgħidu hekk aktarx għax jaħsbu għalihom, jew għax iridu jimxu mhux mal-kotra imma għal rashom. Biss f'haġa waħda naqblu magħhom għal kollox: bħalhom nixtiequ li baqgħu fiż-żmien li għadda, għax iż-żmien tagħna m'għandux x'jagħmel bihom.

Nibdew immela minn dawk il-ħiwiejjegħ li jolqtuk l-ewwel. Il-bniedem bid-dehen li bih hu mzejjen, dejjem jaħdem u dejjem iħabrek biex kemm jista' jkun jagħmel haġtu hienja u bla tbatija. Fittex minn hawn u qalib minn hemm, sab it-tarf biex iħaffef ix-xogħol. Issa dawk il-ħbieb li għandhom qalbhom marbuta ma' l-imghoddi ma jisthux jistgħallu dan il-ġid li sab iż-żmien tagħna, fil-waqt li jcanfruh bħala żmienta' bla siwi. Il-għaliex, jewwilla, flok li jixegħlu djarhom bid-dawl elettriku ma jgħam-mxux għajnejhom bil-musbieħ? Għax jirkbu l-*motor* flok ma ma jagħmlu mixja ta' siegħa jew tnejn? Għax iqabbd u n-nar bis-sulfarinu flok bil-ħakk ta' biċtejn haġar taż-żnied? Għax flok jaqraw fil-ġurnali x'gara l-bieraħ l-Amerka ma jistennewx xahar jew tnejn sa jkunu jafuh?

Fost il-ħlejjaq kollha, il-bniedem huwa l-aqwa, l-aktar li moħħu jilħaqlu. Hija r-rieda t'Alla li l-bniedem ikollu setgħa fuq il-bqija tal-ħolqien, u li ijassar in-natura għall-bżonnijiet tiegħu. Fir-rebħiet li jagħmel il-bniedem fuq il-qawwa ta' din in-natura għandna nagħharfu, immela, li dawn huma mhux biss ta' siwi imma wkoll ta' ġieħ. Ma tħossx jewwilla qalbek timtela bil-ferħ meta tisma' b'xi haġa ġdida li kellu hila jagħmel dan in-nitfa ta' bniedem? Ma tħossx li għandek sehem f'dawn ir-rebħiet, għax huma miksuba minn nies ta' żmienek? Ma jidhirlekx li dejjem u dejjem id-dinja sejra għall-aħjar, li bil-ftit il-ftit il-bniedem (jiġifieri int in-nifsek) qiegħed jersaq lejn dik

is-setgħa fuq kollox li tistħoqqlu? Ma jitkebbisx nar ġo ruġiek meta tara l-egħgubijiet li kuljum qegħdin jinstabu, meta tiftakar li moħħ il-bniedem jagħraf u jifhem issa f'wejjeġ li ta' qabilna anqas biss kienu jofiolmuhom?

Issib min iġħidlek li la fl-imġhoddi dawn il-fwejjeġ ma kienux jafu bihom, anqas ma kienu jixtiequhom. Dan mhux minnu: meta inti tħoss li f'għa mhix tajba kemm tista' tkun, minnufih tixtieq li tkun aħjar. Li ma kienux hekk, kieku qatt f'add ma jithabat biex jagħmel il-fwejjeġ aħjar. U mbagħiad, wara kollox, mhux aħjar taf il-ġid u tistgħallu, milli titilfu għax ma tafux?

Kull ma għedna s'issa huwa dak li għandu x'jaqsam mal-ġisem. Fejn tidħol ir-ruħ ukoll naraw li d-dinja mxiet il-quddiem Nieħdu bħala xebħ ta' dan, it-tkattir tas-setgħa li għandu kull bniedem li jaħseb kif irid, li jgħid li jrid, li jagħmel li jrid, sakemm dan kollu jkun skond il-faqq. Tasew li f'xi artijiet l-im-sejtna nies ma jhalluha tagħmel xejn minn dan, imma daż-żmien f'ħafna bnadi tad-dinja wieħed jinsab aktar f'ieles milli qatt kienu ta' qablu. F'ħafna bnadi il-ġnus qegħdin imexxu arthom bil-fehma tal-kotra, u mhux kif jidhirlu bniedem wieħed; nittamaw li f'qasir żmien wieħed ikun jista' jgħid dan mhux għal xi bnadi imma għal kullimkien. Imma fl-imġhoddi aktarx kienet tgħodd ix-xewqa tal-wieħed milli l-fehma tal-kotra.

Għal dak li hu faqq, hawn ukoll aħna aħjar minn ta' qabilna. Xi liġijiet f'żena neħħejnihom; m'għadniex ngħallqu bniedem fuq serq ta' skud bħalma kienu jagħmlu dawk l-għorrief ta' dari, m'għadniex naħirqu f'aj lil min ma jemminx bħalna; m'għadniex lill-mixli naħqruh bl-ikbar kefrija biex ingaħlul jixhed kontra tiegħu n-nifsu; ma għadniex niffgħu n-nies taħt l-art minngħajr ma nressquhom quddiem qorti. Il-bniedmin ma għadhomx jinbigħu u jinxtraw bħal bhejjem; ma għadhomx it-tfal zġar jagħmlu xogħol ta' l-akbar tbatija bħalma dari kienu saħansitra jgagħlulhom jħaffru l-faħam; m'għadux għal kollox il-ħaddiem iġħarraq saħtu minngħajr ma jithallas kemm imissu.

Fi żmienna wkoll qiegħed jixtered it-tagħlim bħalma qatt qabel. Il-fqir jista' issa jħabrek daqs f'addieħor biex jersaġ ruħu; isib min iġħallmu b'xejn, isib kotba x'jaqra b'xejn. Fejn qatt dari f'habblu rashom in-nies biex kulħadd ikollu s-setgħat kollha fit-tagħlim? In-nies issa, fi żmienna, fetħu għajnejhom.

Lill-fqir ukoll bdejna naħsbulu għal saħtu. Qegħdin in-fottu dawk id-djar fejn f'allewh iġħammar ta' qabilna, djar li qatt ma raw xaqq dawl tax-xemx, djar li anqas jistħoqqu lill-bhejjem, djar li kienu l-aqwa f'ieħ tal-mard u l-mewt. Qegħ-

din nibnu sptarijiet aqwa milli qatt kien hawn. Dawk li jifhmu qegħdin bla heda jaħdmu biex isibu tarf ta' hafna mardijiet li jgħiaksuna; ġa ġiebu l-fejqa u s-sabar lil hafna. Tqila u twila hija it-trieq, kbir huwa t-tfixkil, imma fl-aħħar naslu. M'għandniex biex niftaħru f'dan kollu? M'għandniex inhossu ferħ talli qegħdin ngħixu fi żmien li, mhux biss ma huwiex iħalli d-dinja sejra għal rasha bħalma għamlu żmenijiet oħra, imma jrid isewwi dak kollu li hu fażin, irid iġib l-hena għal kulhaadd?

Dawk li ma jaħsbuħiex bħalna fl-aħħar dejjem jofiorġu b'xi kliem dwar illi l-gwerer ta' daż-żmien huma elf darba aġħar minn ta' qabel, iġħidu wkoll li llum fil-gwerer ibati mhux biss min jiggieled imma wkoll in-nisa u t-tfal. Il-gwerer ta' dari ma kienu xejn aħjar; fil-ħruxija ma kienux jagħmlu għajb għal ta' daż-żmien; kienu jdumu sejrini is-snin twal, xi drabi laħqu damu mitt sena u iktar; u jekk daż-żmien bl-isparar fuq l-ibliet imutu dawk li ma jaħtux, dari meta r-rebbieħi kien jidħol f'belt kien ikun hemm xi haġa aġħar. Wisq jisgħobbina li d-dinja f'din il-bieċa tal-gwerer għadha kif kienet, imma għall-inqas mhux minnu li hija aġħar. Biss, għandna mistoqsija waħda x'nagħmlu: Meta qatt, qabel żmienna, tqanqal xi hadd biex jittanta jwaqqaf il-gwerer darba għal dejjem? Ikollna ngħidu aħna nħisna li kollox ġie fix-xejn, imma għal l-inqas ir-rieda t-tajba ta' xi ġnus uriet ruħha, u ġa-la-darba hemm ir-rieda, illum jew għada tinstab it-trieq.

Issa ngħidu xi haġa lil dawk li jagħmlu ta' bir-ruħhom li jixtiequ li għexu fi żmien imġħoddi. Jekk f'din id-dinja trid tistgħall l-akbar ġid, ikollok tgħix fl-aħħar ta' l-aħħar nett. Ngħidu aħna li wieħed iġħix qabel id-dehra ta' xi filosfu, kittieb, għaref mill-aqwa; dan jitlef it-tagħlim li kien ikollu kieku twieled wara l-bniedem kbir. Għaldaqstant kull wieħed minna għandu quddiemu l-għerf kollu li deher minn mindu nħolqot id-dinja; li twelidna fl-imġħoddi xi sehem minn dan l-għerf konna nitilfuh.

Jidhrilna li d-dinja la nħolqot biex tibqa' dejjem kif kienet u l-anqas biex issir aġħar milli kienet fil-bidu. Min iġħid li l-imġħoddi kien aħjar mill-lum, ikun qiegħed iġħid li l-ħolqien tad-dinja ma sewa l-ebda ġid, għax jekk haġa kull ma tmur teħżien, ma jistagħix ikun li fl-aħħar joliroġ xi ġid minnha. Kull haġa minnha nħisha tittanta li titjeb u li timxi l-quddiem—hekk ukoll id-dinja bin-nies ta' ġo fiha. Minn żmien għal żmien u bil-mod il-mod isir tibdil għal aħjar, fi żmienna d-dinja f'kollox tinsab isbaħ u isbaħ. Nafu sew kemm għad baqa' x'jissewwa; naħdmu lkoll, biex jekk għall-inqas ma jistagħix isir il-lum, is-siwi jsir għada.